

Suomen uusiutuvat ry:n kommentit yksityistieliittymät maanteihin -ohjeen luonnoksesta

Suomen uusiutuvat ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida Väyläviraston "Yksityistieliittymät maanteihin" ohjeen luonnosta. Ohjeen uudistaminen on tarpeellista, sillä voimassa olevat ohjeet ovat varsin vanhoja ja ainakin tuulivoiman näkökulmasta aiheessa on viime vuosina tapahtunut paljon. Ohjeen yleiset tavoitteet liikenneturvallisuuden parantamisesta, liittymien hallitusta keskittämisestä ja tieverkon toimivuuden turvaamisesta ovat kannatettavia.

Suomen uusiutuvat ry haluaa kuitenkin varmistaa, ettei liittymäpolitiikka muodostu esteeksi kansallisten energia- ja ilmastotavoitteiden kannalta merkittävien investointien toteuttamiselle. Uusiutuvan energian tuotantolaitokset sijoittuvat usein alueille, joilla olemassa oleva tieverkko on harvaa tai kapasiteetiltaan rajallista. Tällaisissa tilanteissa uusien liittymien tai liittymäjärjestelyiden toteuttaminen voi olla välttämätöntä hankkeen toteutettavuuden kannalta.

Luonnos ei ainoastaan täsmennä liittymien teknisiä vaatimuksia, vaan suuntaa viranomaisharkintaa siten, että uusia maantieliittymiä pyritään välttämään ja liikennettä keskittämään olemassa oleviin liittymiin. Suomen uusiutuvat ry korostaa, että tämä voi vaikuttaa uusiutuvan energian hankkeen toteuttamiskelpoisuuteen. Olemassa olevien liittymien hyödyntämisen tulee olla ensisijainen vaihtoehto silloin, kun se on hankkeen kuljetusten, turvallisuuden ja toteutettavuuden kannalta mahdollista, mutta uusien liittymien mahdollisuutta ei tule rajata tilanteissa, joissa ne ovat hankkeen toteuttamisen kannalta välttämättömiä.

Uusiutuvan energian hankkeiden näkökulmasta on tärkeää, että ohjeessa tunnistetaan energiantuotantolaitokset omana elinkeinotoiminnan ja erityiskäytön liittymäluokkana (YE) sekä käsitellään erikseen tuulivoimahankkeiden rakentamiseen liittyviä tilapäisiä liittymäjärjestelyjä. Tämä on perusteltua, koska uusiutuvan energian hankkeiden liikenteelliset vaikutukset poikkeavat merkittävästi toisistaan rakentamis- ja käyttövaiheiden välillä.

Ohjeessa todetaan, että tuotanto- tai energialaitosten käyttöön tarkoitetut liittymät voivat edellyttää liittymien tilapäistä leventämistä erikoiskuljetusten mahdollistamiseksi ja että liittymä palautetaan myöhemmin pysyvään käyttöön soveltuvaksi. Suomen uusiutuvat ry pitää tätä lähtökohtaa hyvänä. Käytännössä tuulivoimahankkeiden rakentaminen edellyttää erittäin suurten komponenttien kuljetuksia, minkä vuoksi olisi hyödyllistä täydentää ohjetta käytännön menettelyillä ja ennakoivan viranomaisyhteistyön merkityksellä. Tämä voisi parantaa hankkeiden suunnittelun ennustettavuutta sekä vähentää myöhempien muutostarpeiden riskiä.

Aurinkovoimahankkeiden osalta olisi tarkoituksenmukaista tunnistaa nykyistä selvemmin se, että rakentamisen jälkeinen liikenne on yleensä vähäistä verrattuna esimerkiksi teollisuus- tai logistiikkatoimintoihin. Liittymien mitoituksessa ja lupaharkinnassa tulisi huomioida hankkeen koko elinkaari eikä ainoastaan rakentamisvaiheen aikainen liikenne. Tämä mahdollistaisi paremmin suhteellisuusperiaatteen mukaisen lupakäsittelyn.

Ohjelunnon mukaan olemassa olevan liittymän parantaminen tai laajentaminen edellyttäisi uutta liittymälupaa. Suomen uusiutuvat ehdottaa tähän poikkeusta siten, että liittymän väliaikainen parantaminen ja laajentaminen jätettäisiin liittymäluvan ulkopuolelle. Tällöin esimerkiksi vanha tuulipuiston liittymä voitaisiin laajentaa väliaikaisesti vaikkapa huoltosiiven kuljettamista varten pelkällä Elinvoimakeskuksen työluvalla.

Kohdan 4.3.7 viimeistä lausetta tulisi muuttaa siten, että erikoiskuljetusten päättymisen jälkeen tilapäisesti levennetty liittymä voidaan kaventaa myös kaiteella sen sijaan, että levennys tai liittymä olisi aina poistettava kaivamalla. Tuulivoimaloiden myöhemmät suuret huoltotoimet, kuten siiven vaihto, voivat edellyttää uudelleen erikoiskuljetuksia. Tällöin olisi tarkoituksenmukaisempaa ja taloudellisempaa ottaa liittymän levennys määräajaksi käyttöön poistamalla kaide ja palauttaa kaide kuljetuksen jälkeen kuin rakentaa liittymä uudelleen. Ratkaisun yksityiskohtaiset ehdot voidaan määritellä liittymäluvassa liikenneturvallisuuden varmistamiseksi.

Jopa lähes 100 metriä pitkien tuulivoiman erikoiskuljetusten edellyttämien tilapäisten liittymien osalta tulisi voida tapauskohtaisesti poiketa tavanomaisista näkemävaatimuksista, jos liittymän käyttö estetään muulloin kuin erikoiskuljetuksen aikana esimerkiksi puomilla ja muiden tienkäyttäjien turvallisuus varmistetaan rajattuina käyttöaikoina liikenteenohjauksella. Tuulivoimapuiston muun työmaaliikenteen tulisi tällöin käyttää mahdollisuuksien mukaan vaihtoehtoisia reittejä ja liittymiä, jotka täyttävät tavanomaiset näkemä- ja turvallisuusvaatimukset.

Kohdassa 5.3 esitetty lähtökohta, jonka mukaan tilapäisen luvan voimassaoloaika olisi pääsääntöisesti enintään kaksi vuotta, ei sovellu tuulivoimahankkeiden erikoiskuljetuksiin tarvittaviin liittymiin. Tuulivoimapuiston rahoitus- ja hankintavaihe kestää lyhimmillään noin puoli vuotta, mutta muiden hankkeen toteuttamisen kannalta välttämättömien lupien viivästyminen voi pidentää valmisteluvaiheen 1–1,5 vuoden mittaiseksi. Rakennusvaihe kestää tyypillisesti noin kaksi vuotta investointipäätöksestä. Tämän vuoksi erikoiskuljetusten mahdollistamiseksi tarvittavan tilapäisen liittymäluvan voimassaolon tulisi olla lähtökohtaisesti vähintään viisi vuotta luvan lainvoimaiseksi tulosta, eikä liittymän valmiiksi saamiselle tulisi määritellä erikseen aikataulua.

Tiukemmat aikarajat johtavat ylimääräiseen viranomaistyöhön, jos myönnettyille luville joudutaan hakemaan jatkoaikaa tai kokonaan uudet luvat. Taustaksi on hyvä huomioda, että rakentamisluvassa työn aloittamiselle on 3 vuoden määräaika ja valmiiksi saamiselle 5 vuoden määräaika, ja molempiin on mahdollista hakea kahden vuoden lisäaikaa. Näin ollen luvituksellisesti tulisi varautua noin 7 vuoden aikajaksoon rakennusvaiheelle, minä aikana ei ole perusteltua hakea samoja lupia uudestaan.

Eräässä 5.11.2024 tuulivoimapuistoa varten myönnetyssä tilapäisen liittymän luvassa liittymä määrättiin tehtäväksi valmiiksi vuoden kuluessa luvan myöntämisestä ja lupa oli voimassa 5.11.2024–6.11.2026. Aikarajat alkoivat siten kulua luvan myöntämisestä, vaikka mahdollinen valitus olisi voinut viivästyttää luvan lainvoimaisuutta ja hankkeen toteutusta. Ohjeessa tulisi tämän vuoksi todeta selvästi, että toteuttamis- ja voimassaoloajat lasketaan luvan lainvoimaiseksi tulosta.

Suomen uusiutuvat ry pitää tärkeänä, että liittymälupamenettelyn käsittelyajat säilyvät ennustettavina ja että hanketoimijoille tarjotaan mahdollisuus riittävän varhaiseen vuoropuheluun elinvoimakeskusten kanssa. Uusiutuvan energian investoinnit ovat usein mittavia ja aikataulutettuja kokonaisuuksia, joissa tie- ja liittymäjärjestelyillä voi olla ratkaiseva vaikutus hankkeen etenemiseen. Ohjeessa korostettu yhteistyö kuntien, elinvoimakeskusten ja hanketoimijoiden välillä on tästä syystä erittäin kannatettavaa.

Yhteenvedona Suomen uusiutuvat ry pitää luonnosta pääosin onnistuneena ja kannatettavana. Ohjetta olisi kuitenkin hyödyllistä täydentää uusiutuvan energian hankkeita koskevilla käytännön esimerkeillä sekä korostaa entistä selkeämmin uusiutuvan energiantuotannon erityispiirteitä, rakentamisvaiheen väliaikaisuutta sekä tarvetta turvata kansallisesti merkittävien puhtaan siirtymän investointien toteuttamismahdollisuudet liikenneturvallisuudesta tinkimättä. Ohjeessa tulisi lisäksi varmistaa, että tuulivoimahankkeiden tilapäisten liittymien lupakausi vastaa hankkeiden rahoitus-, lupa- ja rakentamisaikatauluja, että liittymien myöhempi käyttö suurissa huoltokuljetuksissa voidaan mahdollistaa kaideratkaisulla ja että erikoiskuljetuksia varten voidaan hyväksyä tapauskohtaisia turvallisesti hallittuja poikkeuksia näkemävaatimuksista.